

Нашитѣ школя́ прѣди половинѣ вѣкъ.

До колкото помня отъ разговоритѣ на баща ми съ даскаль Пеня, който идваше по нѣкога у дома, за да похвали успѣхитѣ ми, можъ да причисляъ този даскаль Пеню къмъ питомцитѣ на отца Зотика (Зосима), първия словопроповѣдникъ по църквитѣ въ Търново за закрѣпване на вѣрата, сжщеврѣменно и на българщината въ онова врѣме — втората четвъртъ на XIX вѣкъ. Отъ гдѣ и отъ кждѣ бѣ дошелъ отецъ Зосима и се бѣ заселилъ въ прѣображенския мѣнастиръ въ *Дервентя* — търновското дефиле, — неизвѣстно ми бѣ; знамъ, че има нѣщо писано за това отъ стария ми другарь, Славейкова, но гдѣ, не помня тоя часъ. Ще разкажъ тука само това, което съмъ слушалъ и зная отъ баща си.

Отецъ Зосима или Зотикъ, когато дошелъ за първи пжтъ въ Прѣображенския мѣнастиръ около подиръ врѣмето на гръцката завѣра, този мѣнастиръ е билъ въ развалини, съ една полусрината църква, и пустъ безъ никакви обитатели. Търновския по него врѣме владика го отдавалъ въ наемъ на нѣкой калугерь — обикновенно чужденецъ изъ бѣломорскитѣ страни, — който прѣзъ лѣтото събиралъ каквото можалъ, напуцалъ мѣнастиря и заминавалъ, като го оставялъ още повече запустень. Но отецъ Зосима се установилъ на постоянно живѣенъе въ него и го подновилъ и закрѣпилъ. „Въ ония години — думаше баща ми — мѣнастиръ ли е, ханъ ли е, не се отбираше. Който отиде тамъ, или мине прѣзъ тамъ, ѣде, пие, — свирни и игри по цѣли дни и ноци, и пакъ добрѣ, ако не направи по-голтма пакость отъ това, ако е турчинъ гостенинътъ; българинътъ поне принасяше по нѣщо на мѣнастиря срѣщо каквото е ялъ, пилъ и кейфувалъ тамъ. Самъ владиката Иларионъ, когато отиваше съ цѣла сюрня *ахнапи* довеждаше и *чалгаджии* да му свирятъ. Ала отецъ Зосима пекорени тозъ лошъ обичай. Единъ пжтъ — продължаваше баща ми, — това бѣше на храма на мѣнастиря Св. Прѣображение, Иларионъ отива тамъ съ бюлюкъ *ахнапи* и туря *чалгаджиитѣ* да му свирятъ. Излазя игумена, отецъ Зосима, и натиря *чалгаджиитѣ* вѣнъ отъ мѣнастиря. „Тука не е мѣсто за чалгии, ами за молитва,“ казва. Владиката много се разсърди, ала нѣ-